

ભારત બહાર ગયેલ મદદનીશ શિક્ષકના રાજીનામા અંગે.

ક્રમાંક : મશબ-૫૧૧૮૮
 ગુજરાત માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ,
 સેક્ટર-૧૦, બી સચિવાલય પાસે, ગાંધીનગર, તા. ૫-૮-૮૬
 પ્રતિ,
 જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી
 ભાવનગર.

વિષય:- ભારત બહાર ગયેલ મદદનીશ શિક્ષકના રાજીનામા અંગે..

સંદર્ભ :- આપનો તા. ૧૮-૬-૮૬ નો પત્રકમાંક : માધ્ય/૧-ક-૩/૩૮૨

ઉક્ત વિષયે જણાવવાનું કે ભારત બહાર ગયેલાં મદદનીશ શિક્ષકનું રાજીનામું શાળા મારફતે મળે ત્યારે જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીએ શિક્ષકના પરદેશના સરનામે પુછાવી શિક્ષકે પોતાની ઈચ્છાથી જ રાજીનામું આપ્યું છે, તેની ખાતરી કર્યા બાદ રાજીનામું મંજૂર કરવાની કાર્યવાહી હાથ ધરવી તેવું બોર્ડની તા. ૨૪-૭-૮૬ ના રોજ મળેલી કારોબારી સમિતિ ના ઠરાવ નં. ૫૦૮/૮૬ થી ઠરાવવામાં આવ્યું છે.

ઉક્ત ઠરાવ મુજબ આગળની કાર્યવાહી હાથ ધરવા વિનંતી છે.

(સહી) પુ. વી. પટેલ
 (સચિવ) ગુજરાત માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર.

છૂટા થયાના (ડિસ્ચાર્જ સર્ટી.) પ્રમાણપત્ર અંગે.

નં. સનવ-૧૪-ઘ, શિક્ષણ નિયામકની કચેરી,
ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ, તા.૨૪-૫-૨૦૨૦

પ્રતિ,
રાજ્યના તમામ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી,
ગુજરાત રાજ્ય.

વિષય:- શ્રી એન.એમ. શાહનો તા.૧-૧૨-૨૦૧૬ નો પત્ર સહાયક ગ્રાન્ટ નિયમ સંગ્રહના પ્રકરણ ૧૫ ના નિયમ ૭૭ સાથે સંકળાયેલ પરિશિષ્ટ ૭ માં આઈટમ નં.૬ 'ગ' માં વિગત પૂરવા બાબત.

ઉપરોક્ત વિષય પરત્વે વિનંતી કે સહાય ગ્રાન્ટ નિયમ સંગ્રહ ભાગ ૧ ના નિયમ ૭૭ અનુસાર પરિશિષ્ટ ૭ માં નિયત કરેલ નમૂનામાં છૂટા થવાનું પ્રમાણપત્ર શાળાના સંચાલકો એ શિક્ષકને છૂટા કરવાની વખતે આપવાનું હોય છે. આ પ્રમાણપત્ર ની આઈટમ નં.૬ 'ગ' મુજબ આગામી વાર્ષિક પગાર વધારાની તારીખ શાળાના સંચાલકોએ ભરવી જોઈએ. અને નિયમોનું ઉલ્લંઘન કરવાને બદલે શાળાના સંચાલકોએ, નિયમોનું પાલન કરવું જોઈએ.

(સહી)

શિક્ષણ નિયામક વતી, અમદાવાદ.

ઉચ્ચતર માધ્યમિક વિભાગ જોડાતા પગાર રક્ષણ અંગે.

નં. ૧૫-મગમ-ગ્રાન્ટ-ઘ-૮૮૭૨-૮૫
શિક્ષણ નિયામકની કચેરી, ગુજરાત રાજ્ય,
અમદાવાદ, તા.૨૪-૧૨-૮૦

પ્રતિ,
જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીઓ, તમામ.

વિષય:- ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળામાં જોડાતાં માધ્યમિક શિક્ષકોના
પગારના રક્ષણ બાબત.

ઉપરોક્ત વિષય પરત્વે જણાવવાનું કે આ કચેરીમાં માધ્યમિક સંઘ તરફથી જાણવા મળેલ છે કે અમુક કિસ્સાઓમાં માધ્યમિક શિક્ષક તરીકે કામ કરતા શિક્ષકને જ્યારે ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળામાં લેવામાં આવે છે. ત્યારે માધ્યમિક શાળામાં મળતા છેલ્લા પગારને રક્ષણ આપવામાં આવતુ નથી. સરકારશ્રીના તા.૩૧-૧-૭૪ ના ઠરાવ ક્રમાંક : એસએસ એન- ૩૪૭૩- ૩૭૨૦૩- ગ, મુજબ બિન સરકારી માધ્યમિક શાળાના કર્મચારીઓના છેલ્લા પગારને રક્ષણ આપવામાં આવેલ છે. જેથી આવા કિસ્સામાં છેલ્લા પગારને રક્ષણ આપી ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના દાખલ થયાની તારીખથી માધ્યમિક શાળામાં છેલ્લો પગાર આપવામાં હરકત સરખુ નથી. તેની નોંધ લઈ તે મુજબ કાર્યવાહી કરવા વિનંતી છે.

ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના કર્મચારીઓને પેન્શન યોજના લાગુ પાડવા અંગે સરકારશ્રી સાથે પત્ર વ્યવહાર ચાલુ છે. નિર્ણય આવ્યે જણાવવામાં આવશે.

(સહી) અ.જ. શુક્લ

શિક્ષણ નિયામક, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ.

નં. ૧૮ મશબ-પે-ઈજાફા તા-ઘ-૧૦૩૪
શિક્ષણ નિયામકની કચેરી, ગુજરાત રાજ્ય,
અમદાવાદ, તા.૨૬-૯-૭૫

પ્રતિ,
શિક્ષણાધિકારીશ્રી
અમરેલી જિલ્લો, અમરેલી.

વિષય:- બિન સરકારી માધ્યમિક શાળાઓના કર્મચારીઓના પગાર રક્ષણના કામે ઈજાફાની તારીખ અંગે.

આપના સંદર્ભ અડટ-બ્રેકસ-૭૫-૭૬-૨૦૫૬, તા. ૫-૯-૭૫ ના અનુસંધાને જણાવવાનું કે જે શિક્ષક એક શાળામાં થી બીજી શાળામાં જોડાતા તેના પગારને રક્ષણ આપવામાં આવે છે. તેથી તેની નોકરી સળંગ ગણાતાં અને બ્રેક કન્ડોન થતાં ઈજાફાની તારીખ જે અગાઉ હોય તે ગણવાની રહે. પરંતુ તેમાં નીચે પ્રમાણે ફેરફાર થાય.

(૧) જો નોકરીમાં ફિઝિકલ બ્રેક હોય એટલે કે એક શિક્ષક તા. ૧૪-૬- ના રોજ છુટા થઈ બીજી શાળામાં તા. ૧૫-૬ ના રોજ જોડાયતો તેના ઈજાફાની તારીખ ફરે નહિ.

(૨) તે જ રીતે એક શિક્ષક એક શાળામાંથી છુટો થાય એટલે કે તા. ૧૪-૬ ના રોજ છુટા થઈ તા. ૧-૭- ના રોજ બીજી શાળામાં જોડાય તો તેટલા દિવસ તે નોકરીમાં ગણાય નહિ. જેથી તેની ઈજાફાની તારીખ તેટલા દિવસ મોડી જાય સિવાય કે તેની બ્રેક કન્ડોન કરાવવાનો રહે.

(સહી) શિક્ષણ નિયામક વતી,
ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ.

નમુનો - ૧
માધ્યમિક વિભાગના કર્મચારીઓ માટે
માર્ગદર્શન રાજીનામું :

અરજદારનુ નામ
સરનામું:.....

પ્રતિ,
પ્રમુખશ્રી,
.....
માનનીયશ્રી,

વિષય : સ્વૈચ્છિક રાજીનામાની નોટિસ
સંદર્ભ : કલમ ૩૬(૪) અને વિનિમય ૩૩ (૩)

સવિનય : હું અન્યત્ર જવા ૯ દિવસની ટૂંકી મુદતની આ નોટિસથી તા. ૧૫-૨-૮૨ રોજ બપોર પછી છૂટા થવા મારી હાલની જગ્યાનુ આથી રાજીનામુ આપું છું. તો ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં દર્શાવેલ જોગવાઈ ઓ હેઠળ આ ટૂંકી મુદતની નોટિસથી રાજીનામુ મંજૂર કરી માગણી મુજબ મને છૂટા કરવા વ્યવસ્થા કરશો એવી વિનંતી છે.

જો આપશ્રી મારી કાયમી કર્મચારી તરીકે જરૂરી એવી ૯૦ દિવસની નોટિસમાં ઘટતાં દિવસોના ગાઈડ અને તેનો નોટિસ પગાર જતો કરવાનુ ન સ્વીકારો તો હું આપશ્રીને ઘટતા દિવસોનો એટલે કે ૮૧ દિવસનો ભથ્થાં સહિતનો પગાર ભરપાઈ કરી આપીશ.

આશા છે, ટૂંકી મુદતની નોટિસ સ્વીકારીને તેમજ ઘટતા દિવસોનો ગાળો અને તેનો નોટિસ પગાર જતો કરીને મારું રાજીનામું મંજૂર કરવામાં આવશે.

૨ નકલમાં સવિનય રવાના જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી સમક્ષ રૂબરૂ ઉપસ્થિત થઈને તેમના મારફત.

(અરજદારની સહી)

નમૂનો - ૨

ઉચ્ચતર માધ્યમિક વિભાગના કર્મચારીઓ માટે

શિક્ષકનું નામ

સરનામું:.....

પ્રતિ,
પ્રમુખશ્રી,
.....
માનનીયશ્રી,

વિષય : સ્વૈચ્છિક રાજીનામાની નોટિસ
સંદર્ભ : કલમ ૧૫ અને નિયમ ૬૯, ૧૫

સવિનય : હું આ શાળામાં જ આચાર્ય તરીકે નિમણૂક પામ્યો હોવાથી ૯ દિવસની ટૂંકી મુદતની આ નોટિસથી તા.૧૫-૨-૮૨ ના રોજ બપોર પછી છૂટા થવા મારી હાલની જગ્યાનું આથી રાજીનામું આપું છું. તો ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં દર્શાવેલ જોગવાઈ હેઠળ આ ટૂંકી મુદતની નોટિસથી રાજીનામું મંજૂર કરી માગણી મુજબની મને છૂટા કરવા વ્યવસ્થા કરશો એવી વિનંતી છે.

જો આપ શ્રી મારી બિનકાયમી કર્મચારી તરીકે જરૂર એવી ૧ કેલેન્ડર મહિનાની નોટિસના ઘટતા દિવસોનો ગાળો અને તેનો નોટિસ પગાર જતો કરવાનું ન સ્વીકારો તો હું આપશ્રીને ઘટતા દિવસોનો એટલે કે ૧૯ દિવસનો ભથ્થાં સહિતનો પગાર ભરપાઈ કરી આપીશ.

આશા છે કે મુદતની નોટિસ સ્વીકારીને તેમજ ઘટતા દિવસોનો ગાળો અને તેનો નોટિસ પગાર જતો કરીને મારું રાજીનામું મંજૂર કરવામાં આવશે.

૨ નકલમાં સવિનય રવાના

જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી સમક્ષ રૂબરૂ ઉપસ્થિત થઈને તેમના મારફત

(અરજદારની સહી)

નમુનો - ૩

શિક્ષકને નોકરીમાંથી છૂટા કર્યાના
પ્રમાણપત્રનો નમુનો ડિસ્ચાર્જ સર્ટિફિકેટ
(જુઓ પ્રકરણ-૧૫, નિયમ-૭૭)

૧. પ્રમાણપત્ર કાઢી આપનાર શાળાનું નામ અને સરનામું
૨. શિક્ષકનું પુરું નામ
૩. લાયકાતો
ડીગ્રી ડિપ્લોમા
વર્ગ.....વર્ષ.....યુનિવર્સિટી.....
૪. હંગામી કે કાયમી
૫.થી.....સુધી.....
(બંને દિવસો સહિત) નોકરી કરી
૬. મળેલો પગાર(ક).....ના
પગાર ધોરણમાં રૂ.....
(ખ) ભથ્થાં, કંઈ હોય તો.....
(ગ) આગામી ઈજાફાની તારીખ.....
૭. બંનેમાંથી કોઈપણ પક્ષે ધોરણસર નોટિસ આપી હતી કે કેમ
૮. (ક) સરકારી પ્રોવિડન્ટ ફંડમાંથી ફાળો આપતા હતા કે કેમ
(ખ) ટપાલ બચત બેંકનો ખાતા નં.....
૯. તેણે શાળાની લેણી રકમ અને પુસ્તકો વગેરે
પરત કરી દીધાં છે કે કેમ.....
સ્થળ..... સહી.....
તારીખ હોદ્દો.....
શિક્ષકને દૂર કર્યા હોય અથવા બરતરફ કર્યા હોય તો તેની સામે તહોમત સંબંધમાં
ધોરણસર તપાસ કરવામાં આવી હતી કે કેમ તે જણાવવું.
નોંધ : આચાર્યશ્રીએ આપેલું ડિસ્ચાર્જ સર્ટિફિકેટ શાળા મંડળે આપ્યું ગણાય.

ફાજલ કર્મચારીને જી. શિ. શ્રીના હુકમથી જ્યાં સુધી બીજી શાળામાં સમાવેશ થાય નહિ ત્યાં સુધી ડિસ્ચાર્જ સર્ટી, સર્વિસબુક, કે પી એફ. બુક અન્ય શાળામાં મોકલી શકાય નહિ.

શાળા મંડળ આચાર્યશ્રી વ્યાજબી કારણ વિના ડીસ્ચાર્જ આપવાનો ઈન્કાર કરી શકે નહિ. અઠવાડિયામાં સર્ટી. આપવું જોઈએ.

નોકરીની સમાપ્તિ :

(૧) કોઈ કાયમી કર્મચારીની નોકરી કલમ ૩૬ ની જોગવાઈઓ અનુસાર સંચાલકો એ સમાપ્ત કરી હોય ત્યારે આવો કર્મચારી

(ક) જો તેણે શાળામાં પાંચ વર્ષ કરતાં વધારે ન હોય તેટલી મુદત માટે નોકરી કરી હોય તો ભથ્થાં સહિત ૬ મહિનાના પગાર જેટલી રકમનું અને

(ખ) જો તેણે શાળામાં પાંચ વર્ષ કરતાં વધારે મુદત માટેની નોકરી હોય તો પ્રથમ પાંચ વર્ષ માટે ભથ્થાં સહિત ૯ મહિનાના પગાર અને પાંચ વર્ષ કરતાં વધારે મુદતના દરેક વર્ષ માટે ૧ મહિનાના મૂળ પગાર જેટલી રકમનું વળતર મેળવવાને હકકદાર રહેશે. (જી.આર. તા.૧૨-૪-૮૮)

(૨) હંગામી કર્મચારીની નોકરી સંચાલકો કોઈપણ સમયે આવી નોટિસના બદલામાં એક અંગ્રેજી મહિનાનો પગાર અને ભથ્થાં દરમ્યાન અથવા વેકેશનનો કોઈ ભાગ આવી જાય તે રીતે અથવા વેકેશન પરથી પ્રથમ પંદર દિવસની અંદર નોટિસ આપી શકશે નહિ. (જી.આર. તા.૧૪-૮-૮૮)

(૩) હંગામી કર્મચારી ૩૦ દિવસની નોટિસ આપ્યા પછી, નોકરીમાંથી રાજીનામું આપી શકશે. તે પૂરુપુરી નોટિસ આપે નહિ તો, ઠરાવેલી મુદત એટલેકે ૩૦ દિવસથી ઓછી હોય તેવી તેની નોટિસની મુદત માટે (ભથ્થાં સહિત) નોટિસ પગાર આપવો જોઈએ. તેવી જ રીતે કાયમી કર્મચારી ૯૦ દિવસની નોટિસ આપ્યા પછી નોકરીમાંથી રાજીનામું આપી શકશે. તે પુરુપુરી નોટિસ આપે નહિ તો, ઠરાવેલી મુદત એટલે કે ૯૦ દિવસથી ઓછી હોય તેવી તેની નોટિસની મુદત માટે (ભથ્થા સહિત) નોટિસ પગાર આપવો જોઈએ.

પરંતુ નિયમો પ્રમાણે વેકેશન પગાર માટે હકકદાર કર્મચારીઓ એક જ વેકેશન માટે બે શાળાઓમાંથી પગાર લઈ શકશે નહિ.

વધુમાં, તેમ છતાં ટુંકી મુદતની નોટિસ બંને પક્ષકારો પરસ્પર સંમત થાય,તો સંચાલક સ્વીકારી શકશે.

બીજી જગ્યા માટે અરજી :

(૧) (ક) રજીસ્ટર થયેલી શાળામાં કામ કરતાં કર્મચારી, શિક્ષકની જગ્યા માટે બીજે ઠેકાણે અરજી કરવા માટે ત્યારે તેણે સદરહું જગ્યા માટે તેની અરજી, સંચાલકોને જાણ કરીને શાળાના વડા મારફત મોકલવવી જોઈએ.

(ખ) રજીસ્ટર થયેલી શાળાના વડા હેડમાસ્તરની જગ્યા માટે બીજે ઠેકાણે અરજી કરવા માટે ત્યારે, આવી અરજી સંચાલકો, મારફતે મોકલાવવી જોઈશે.

(ગ) અરજી યથાપ્રસંગે વડાએ અથવા સંચાલકોએ દરેક કેશની અગત્ય ધ્યાનમાં રાખી સત્વરે અને કોઈપણ સંજોગોમાં અરજી મળ્યાની તારીખથી એક અઠવાઠિયાની અંદર મોકલવી જોઈએ.

પરંતુ આવી અરજી એડવાન્સ કોપી સીધી અરજદાર મોકલી શકશે અને અરજી સીધી મોકલ્યાની હકીકત વડા અથવા સંચાલકો મારફત રજુ કરેલી અરજીમાં જણાવી શકાશે.

(૨) રજીસ્ટર થયેલી ખાનગી શાળાના શિક્ષક બીજી રજીસ્ટર થયેલી ખાનગી માધ્યમિક શાળામાં શિક્ષક તરીકે નિમણૂક માટે પસંદગી પામવાની ખુશી હોય, ત્યારે તે આ વિનિમયો હેઠળ તૈયાર કરેલા અને રાખેલા સંબંધિત રજીસ્ટરમાં પોતાનું નામ રજીસ્ટર કરાવશે.

રાજીનામું ક્યારે આપવું : સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિ અને રાજીનામા વચ્ચે ભારે તફાવત, રાજીનામાના ફાયદા અને ગેરફાયદા.

❖ પ્રારંભિક :

તાજેતરમાં રાજીનામા અંગે બિન સરકારી માધ્યમિક તથા ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓના શિક્ષકો અને કર્મચારીઓ વચ્ચે ભારે ગેરસમજણ પ્રવર્તે છે, ઘણાં કિસ્સામાં ફાજલ શિક્ષક બીજી શાળામાં જોડાય ત્યારે મૂળ શાળામાં રાજીનામું આપવાની ભૂલ કરે છે અને નવી શાળામાં નવો નિમણૂક હુકમ મળેવે તેને કારણે અને છેલ્લા પગારના રક્ષણના પ્રશ્નો ઉભા થાય છે. જ્યારે બીજી તરફ પટાવાળામાંથી કલાર્ક કે કલાર્કમાંથી હેડ કલાર્કની બઢતી માટે મૂળ જગા ઉપર રાજીનામું આપવાની ઘણાં કર્મચારીઓ ભૂલ કરે છે. તેમજ બીજી શાળામાં જાહેરાત ધ્વારા સીધી ભરતીથી પસંદ થઈ ગયા હોય તેવા શિક્ષકો કે આચાર્યો પણ રાજીનામું આપવાની ભૂલ કરે છે. તેને પરિણામે એક વખત રાજીનામું આપ્યું હોય તો પેન્શનના લાભો મળે નહિ તેથી આજના લેખમાં ભવિષ્યના મળતા લાભોથી વંચિત રહેવું પડે તે માટે રાજીનામાની કાયદેસરતા અને સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિના ભેદભાવની ચર્ચા કરીએ.

ગ્રાન્ટ ઈન એઈડ કોડમાં જોગવાઈઓ : કોડની કલમ ૬૯.૧૫ માં બિન કાયમી કર્મચારી માટે સ્વેચ્છાએ નોકરી છોડવી હોય તો એક કેલેન્ડર મહિનાની નોટીસ આપ્યા સિવાય અને કાયમી કર્મચારીએ ત્રણ મહિનાની નોટિસ આપ્યા સિવાય નોકરી છોડી શકાય નહિ અને સંચાલક મંડળ ધારે તો એથી ટૂંકી મુદતની નોટિસ સ્વીકારી શકે અને જો નોટિસ આપ્યા સિવાય તાકીદે નોકરી છોડ્યાનો પ્રસંગ ઉભો થાય તો ત્રણ માસની પગારો જેમાં વેતન અને ભથ્થાં રોકડમાં ચૂકવીને નોકરી છોડી શકાય. બિન કાયમી કર્મચારીને વેકેશનનો લાભ મળતો નથી. તેથી વેકેશન બાદ હાજર થઈને નોટિસ આપવી પડે. નહીં તો વેકેશનનો પગાર ચૂકવવો પડે, જ્યારે રાજીનામાની નોટિસમાં વેકેશન ના સમયનો સમાવેશ થાય છે, જ્યારે સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિના કિસ્સામાં વેકેશનના સમયનો સમાવેશ થતો નથી. બીજા અર્થમાં સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિવાળાને પેન્શનના લાભો મળતા હોઈ વેકેશન પહેલાં છેલ્લા દિવસે તથા વેકેશન પૂરા થયા પછી શાળામાં નોકરી હાજર રહેવું ફરજિયાત છે. નહીં તો પેન્શન મેળવવામાં મૂશ્કેલી પડે.

નોટિસ આપવી ફરજિયાત છે :

માધ્યમિક શિક્ષણ ધારો વિનિમય તથા કોડમાં કાયમી ધોરણે કર્મચારીએ સ્વૈચ્છિક રીતે કોઈપણ જાતની ઘાક ધમકી વગર નોકરી છોડવી હોય જેવી કે, વિદેશ જવાના પ્રસંગે કે બીજી

સરકારી આકર્ષક નોકરી મળવાના પ્રસંગે કે ધારાસભા કે લોકસભામાં ચૂંટાઈ ગયા બાદ મંત્રી તરીકેનો હોદ્દો સંભાળતા મંત્રી તરીકેના લાભો મેળવવા માટે રાજીનામું આપવાનો પ્રસંગ ઉભો થાય ત્યારે ત્રણ માસની નોટિસ આપવી ફરજીયાત છે અથવા તો ત્રણ માસની નોટિસ આપવી પડ એટલે કે, જે કર્મચારીઓ ૩૧ મી માર્ચે શાળા સમય બાદ નોકરીમાંથી છૂટા થવું હોય અને રાજીનામું આપવું હોય તો પહેલી જાન્યુઆરીએ સંચાલકમંડળને લેખિતમાં કયા કારણોસર રાજીનામું આપવું પડ્યું છે? કે સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિ ઉપર જવુંસ છે તેની સ્પષ્ટ વિગતો દર્શાવેને નોટિસ આપવી પડે અને ત્રણ માસ કરતાં ખૂબ ઉતાવળ હોય તો જેમ કે વિદેશ જવાનું હોય કે ઘંઘામાં ભાગીદારી કરવાની હોય કે નવો ઘંઘો શરૂ કરવાનો હોય અને રાહ જોઈ શકાય તેમ જ હોય તો તાકીદની પરિસ્થિતિમાં ત્રણ માસનો પગાર અથવા ખૂટતાં દિવસોનો પગાર સંચાલકમંડળને આપીને ટૂંકી મુદતની નોટિસ આપી શકાય. જ્યારે બીજા પક્ષે સંચાલક મંડળ નોટિસ પગાર જતો કરવા માટે અબાધિત હકક ધરાવે છે, જો સંચાલક મંડળ ઈચ્છે તો નોટિસનો સમય અને નોટિસ પગાર જતો કરે, સુરત જિલ્લાના એક કિસ્સામાં લઘુમતી શાળાના એક શિક્ષકે અગાઉની શાળાને નોટિસ આપ્યા સિવાય જાહેરાત ધ્વારા બીજી શાળામાં આચાર્ય તરીકે પસંદ થયેલા અને જીલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીની બહાલી મેળવીને બીજી શાળામાં આચાર્ય તરીકે હાજર થઈ ગયા, પરંતુ જ્યારે પગારનો પ્રશ્ન ઉભો થયો ત્યારે અગાઉની શાળાએ ડીસ્ચાર્જ સર્ટીફિકેટ તથા છેલ્લા પગારનું પ્રમાણપત્ર અને સેવાપોથી તે કર્મચારી ની નવી શાળાને મોકલ્યા નહીં અને તેના કારણમાં સંચાલક મંડળને નોટિસ આપી નથી અને શાળાને જાણ કર્યા વગર ચાલ્યા ગયા છે તેમ જણાવેલ તેથી તે કર્મચારીએ નામદાર શિક્ષણ પંચ સમક્ષ એવો વિવાદ ઉભો કર્યો કે અગાઉની શાળા લઘુમતી શાળા હોઈ નોટિસ કે દલીલ સ્વીકારી નહીં અન લઘુમતી શાળાને ગ્રાન્ટ ઈન એઈડ કોડ લાગુ પડતો હોઈ તેમાં ઠરાવેલી જોગવાઈ પ્રમાણે ત્રણ માસની નોટીસ અથવા તો તેનો પગાર રોકડમાં જમા કરાવવાનો આદેશ કરેલો અને ત્યારબાદ જ અગાઉ ની શાળાની સેવાપોથી મોકલવી પરિણામે તે કર્મચારી બીજી શાળામાં આચાર્ય બન્યાં હોવા છતાં અગાઉ ની શાળાને જાણ જ કરેલી ન હતી. આ તબક્કે તમામ મિત્રોનું ધ્યાન દોરવાનું કે, આચાર સંહિતામાં તથા માધ્યમિક શિક્ષણ વિનિયમમાં સ્પષ્ટ રીતે જોગવાઈ છે કે ચાલુ કર્મચારી બીજી જગ્યા માટે નોકરી મેળવવા અરજી કરે તો તેમણે અગાઉ ની શાળા મારફત જ અરજી કરવી પડે તેથી અગાઉ ની શાળાને તે અંગે માહિતી મળી શકે. આવા પ્રકારના વલસાડ જિલ્લાના કિસ્સામાં માધ્યમિક વિભાગના એક શિક્ષકે જૂના મંડળને જાણ કર્યા સિવાય તે શાળા મારફત અરજી કર્યા સિવાય જાહેરાતના સંદર્ભમાં બારોબાર અરજી કરી સીધી

ભરતીથી ઉચ્ચતર માધ્યમિક વિભાગમાં પસંદ થયા અને હાજર થઈ ગયા, પરંતુ અગાઉની શાળાએ સેવાપોથી તથા ડીસ્ચાર્જ સર્ટીફિકેટ અને છેલ્લા પગારનું પ્રમાણત્ર મોકલ્યું નહી અને અટકાવી રાખ્યા, તેના કારણમાં શાળા છોડવા માટે નોટીસ આપી નથી અને મૂળ શાળાને જાણ કરી નથી કે મૂળ શાળા મારફત અરજી કરી નથી તેથી મૂળ શાળાએ તે કર્મચારીની અનધિકૃત રજા ગણીને નોકરીમાંથી છૂટા કરવાની શિક્ષાત્મક પગલાંની કાર્યવાહી કરી તેથી આ દાખલા ઉપરથી સ્પષ્ટ રીતે સાબિત થાય છે કે બીજી શાળામાં જવા માટે અને તે પણ આચાર્ય કે ઉચ્ચતર માધ્યમિક વિભાગમાં કે સીધી ભરતીથી નિમણૂક મેળવવા માટે મૂળશાળા મારફત અરજીકરવી પડે અને મૂળશાળાની ત્રણ માસની નોટિસઅથવાનોટિસનો પગાર ભરવો પડે.

❖ સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિના લાભો મેળવવા માટે નોટિસ આપવી ફરજીયાત છે.

રાજ્ય સરકારે અગાઉ સરકારી કર્મચારીઓ માટે કે વર્ષની પેન્શન પાત્ર નોકરી પુરી થાય ત્યારે ત્રણ માસની નોટિસ આપીને સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિ ઉપર જઈ શકે છે. સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિના કિસ્સામાં પેન્શનના તમામ લાભો મળે છે. ઘણા કિસ્સામાં સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિ ઉપર જવા માટે કર્મચારીઓ રાજીનામું શબ્દ વાપરે છે, જે ગેરકાયદેસર છે. એક કિસ્સામાં એક કર્મચારી શિક્ષકે સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિ પર જવાની ઈચ્છા પ્રદર્શિત કરી પણ નોટીસમાં તેમણે રાજીનામું શબ્દ વાપરવાથી પેન્શન ખાતાએ પેન્શન ના કોઈ જ લાભો આપ્યા નહી તેથી કદી પણ સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિના કિસ્સામાં રાજીનામું શબ્દ લખવો નહી તેની જગાએ સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિના તથા પેન્શનના તમામ લાભો મેળવવા માટે ત્રણ માસની મુક્ત થવાની નોટિસ આપુ છું તેવો શબ્દ વાપરવો પડે.

❖ શિક્ષણના કાયદામાં રાજીનામા અંગેની કાનુની જોગવાઈઓ

ગુજરાત રાજ્યમાં શિક્ષકો વશમાં રાખી શકાય તેવા આશયથી અગાઉના સંચાલક મંડળો નિમણૂક હુકમની સાથે જ કોરા કાગળ ઉપર તારીખ વગરના રાજીનામા ઉપર શિક્ષકની સહી લેવાની પ્રથા હતી, એટલે કે, જન્મની સાથો સાથ મૃત્યુ એવો ઘાટ ઘડીને માથાભારે સંચાલકો અણગમતા શિક્ષકોને તે રાજીનામા આધારે નોકરીમાંથી કોઈપણ જાતની કાર્યવાહી કર્યા સિવાય છૂટા કરી શકતા હતા આવી વ્યાપક ફરિયાદો ઉભી થતાં રાજ્ય સરકારે તા.૨૮-૯-૧૯૭૩ ના રોજ ગુજરાત માધ્યમિક શિક્ષણ ધારો ૧૯૭૨ અમલી બનાવ્યો અને તેની કલમ ૩૬ ની પેટા કલમ(૪) માં રાજીનામું આપવાની જોગવાઈ સ્પષ્ટ કરી. તે જોગવાઈ પ્રમાણે રજીસ્ટર્ડ થયેલી ખાનગી માધ્યમિક શાળાના હેડ માસ્તર, શિક્ષક કે બિન શૈક્ષણિક કર્મચારીએ પોતાને રાજીનામું

આપવાની ઈચ્છા પ્રદર્શિત કરે તો તેમણે જાતે ઉપસ્થિત થઈને જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી સમક્ષ રૂબરૂમાં હાજર થઈને રાજીનામું પેશ કરવું પડે અને જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી તેની ઉપર શેરો મારીને રાજીનામું મંજૂર કરવા માટે શાળા મંડળને તે રાજીનામાનો પત્ર રજી. ટપાલ ધ્વારા મોકલે, આ પ્રમાણેની જોગવાઈ વિરુદ્ધ નુ રાજીનામું બિન અસરકારક એટલે કે ગેરકાયદેસર ગણાય અને તેનું રાજીનામું ગણાય નહીં. આ મહત્વની ધારાકીય જોગવાઈમાં જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીને રૂબરૂમાં હાજર રહીને રાજીનામું રજૂ કરવું પડે, એટલે કે રાજીનામું ટપાલ ધ્વારા મોકલી શકાય નહીં કે બીજા માણસ મારફતે રજૂ કરી શકાય નહીં. રાજીનામું આપનાર વ્યક્તિએ જાતે જ ઉપસ્થિત થઈને રાજીનામું આપવું પડે છે, આ જોગવાઈ પાછળ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી જાતે રાજીનામું આપવાના સંજોગોની ચકાસણી કરી અને જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીને સંતોષ થાય તો જ તે રાજીનામાપત્ર ઉપર શેરો મારીને શાળા મંડળને મોકલી શકે. આ જોગવાઈ પ્રમાણે કર્મચારીએ શાળાને રાજીનામું સીધું આપવાનું નથી, પરંતુ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીને જ તેમની સમક્ષ રાજીનામું આપવું પડે છે. કેટલાક કર્મચારી રજા લઈને વિદેશ ગયા હોય પછી વિદેશથી ગુજરાતમાં પાછા ન આવવું પડે તે માટે ટપાલ ધ્વારા રાજીનામું મોકલે છે તે કાયદેસર છે તેથી ભારત બહાર ગયેલા કર્મચારી કે શિક્ષકે એ વખતે રૂબરૂ માં જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી સમક્ષ રાજીનામું આપવું પડે. અમદાવાદના એક શિક્ષકના કિસ્સામાં તે શિક્ષકે સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિની નોટીસ શાળાને આપેલી, પરંતુ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીએ તે મંજૂર કરી નહીં અને તે શિક્ષકને નિવૃત્તિની નોટીસ શાળાને આપેલી, પરંતુ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીએ તે મંજૂર કરી નહીં અને તે શિક્ષકને રૂબરૂ હાજર થવા જણાવેલું. વિદેશ ગયેલા તે શિક્ષકને વિજ્ઞાનો પ્રશ્ન હતો તેથી બે વર્ષ થયા તે શિક્ષકને નિવૃત્તિના કોઈ જ લાભો મળ્યા નથી. અગાઉ ગુજરાત રાજ્યમાં ગુજરાત માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડે તા.૫-૯-૧૯૮૬ એ ભારત બહાર ગયેલા શિક્ષક કર્મચારીના રાજીનામા બાબતે કર્મચારીના પરદેશના સરનામે પૂછપરછ કરીને સ્વતંત્ર ઈચ્છાથી રાજીનામું આપ્યું છે કે કેમ? તેની ખાતરી કર્યા બાદ રાજીનામું મંજૂર કરી શકાય તેવી જોગવાઈ થયેલ છે. કેટલાક જિલ્લાના શિક્ષણાધિકારીઓ ટેલેક્ષ ધ્વારા રાજીનામું આપે તો રૂબરૂમાં આપેલ તેમ માનીને તે મંજૂર કરે છે તે પણ ગેરકાયદેસર છે. તાજેતરમાં રાજ્ય સરકારે સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિના કિસ્સામાં સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિની નોટિસ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી સમક્ષ રૂબરૂ માં જ આપવી પડે તેવો સુધારો કરેલ છે તેથી જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી સમક્ષ જ જાતે ઉપસ્થિત થઈને સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિની નોટિસ અથવા રાજીનામું પેશ કરવું પડે. આ જોગવાઈનું સ્પષ્ટ અર્થઘટન એ થાય છે કે, એક માત્ર જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી કે

બીજા અધિકારી કે ઓફિસ સુપ્રિટેન્ડેન્ટને રાજીનામું રજુ કરી શકાય નહીં અને તેના આધારે શિક્ષકને છૂટા કરી શકાય નહીં. શ્રી મહમુદખાન પઠાણ વિરુદ્ધ ફેદરા પંચાયત ના કિસ્સામાં તે કર્મચારીએ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીને બદલે ઓફિસ સુપ્રિટેન્ડેન્ટને રાજીનામું આપેલું અને શાળા મંડળ તેનો સ્વીકાર કરે તે પહેલાં તે કર્મચારી રાજીનામું પાછું ખેંચી લીધેલ નથી તેથી નામદાર શિક્ષણપંચે જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીની કચેરીના અન્ય અધિકારીને આપેલ રાજીનામું બિન અસરકારક ઠરે છે તેવું ઠરાવેલું. જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીની કચેરીના અન્ય અધિકારીને આપેલ રાજીનામું બિન અસરકારક ઠરે છે તેવું ઠરાવેલું. જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી જિલ્લા અધિકૃત અધિકારી છે તેથી રાજીનામું સ્વૈચ્છિક છે કે કેમ? બળજબરીથી તો આપ્યું નથી તે? તે તમામ બાબતોની ચકાસણી કર્યા બાદ જે તે રાજીનામા પત્ર ઉપર શેરો મારીને શાળા મંડળને મોકલે છે, આ ધારાકીય જોગવાઈમાં પણ ત્રણ માસની નોટિસ તો આપવી પડે છે અથવા તો નોટિસ પગાર આપવો પડે છે. આ પ્રમાણેની વિધિથી અપાયેલ રાજીનામું કાયદેસરનું ગણાય છે. લઘુમતી શાળાઓને આ જોગવાઈમાંથી છૂટ આપી છે, આ જોગવાઈ પાછળ કર્મચારીની તરફેણમાં એક ખૂબ મહત્વના અધિકારનું રક્ષણ થયેલ છે, કારણ કે ઘણી ઉતાવળમાં રાજીનામું આપવામાં આવે છે. વિદેશ જવાની લાલચે અથવા વિદેશમાં છોકરા ગયા હોત અને મા-બાપને ફરવા બોલાવે અને ત્યાં નોકરી મળશે. તેવી લાલચ અપાય ત્યારે ઉતાવળે ઉતાવળે રાજીનામું અપાય જાય છે. મહેસાણા જિલ્લાના એક આચાર્ય તેમનો પુત્ર કેનેડામાં ડોક્ટર તરીકે ગયો હતો. અને તેમના માતા પિતાને વિદેશ બોલાવવા અને ત્યાં સરળતાથી નોકરી મળી જશે તેવું આશ્વાસન આપેલું તે પ્રલોબનથી તે આચાર્ય લોભાઈને ઉતાવળે ઉતાવળે રાજીનામું આપી ત્રણ માસની નોટિસ પગાર ભરી રૂ ૪ કલાકમાં રાજીનામું આપીને ૨૮ વર્ષની નોકરી પૂરી થયેલ હોવા છતાં રાજીનામું આપીને કેનેડા ગયા તે સમયે તે આચાર્યને જો કોઈનું કાનૂની માર્ગદર્શન મેળવ્યું હોત તો સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિના લાભો અન પેન્શન મળી શકત, પરંતુ આચાર્યની ગેરસમજણ હતી કે ૨૮ વર્ષની નોકરી થયેલ હોઈ પેન્શનના લાભો તો મળશે જ, બીજી તરફ કેનેડામાં તેમને લાયક કોઈ નોકરી મળી નહીં અને તે આચાર્ય ખૂબ પસ્તાયા, તેમની ડોક્ટર પુત્રે કેનેડાની છોકરી સાથે લગ્ન કરીને અલગ થઈ ગયો, પરીણામે તે આચાર્યને ભરણપોષણના વિકટ સંજોગોમાં ઉભ થયા અને આખરે પેટ્રોલ પંપ ઉપર પેટ્રોલ ભરવાની સામાન્ય નોકરી સ્વીકારવી પડી, આમ આ અગત્યના અને મહત્વના બનાવથી કદી પણ રાજીનામું ઉતાવળે આપવું નહીં. જો વિદેશ જવાનું થાય તો રજા મૂકીને જવું અને વિદેશથી રજા લંબાવવી, જો આમ કરવામાં આવે તો શાળા મંડળને કર્મચારીને નોકરીમાંથી છૂટા

કરવા માટે આચારસંહિતામાં ઠરાવ્યા પ્રમાણે ખાતાકીય તપાસ હાથ ધરીને નાકે દમ નીકળી જાય છે અને વિદેશમાં ફાવે નહીં તો પાછા ભારત મૂળ સ્થાને નોકરી આવી શકાય અને પેન્શનના લાભો મળે તેથી કદી પણ રાજીનામું આવેશમાં આવી જઈ પ્રલોભનની જાળમાં ફસાયા વગર રાજીનામું આપવું નહિ અને રાજીનામું આપતા પહેલાં એક વખત તમામ પાસાઓનો વિચાર કરવો, કારણ કે રાજીનામું આપનાર વ્યક્તિને નિવૃત્તિના કોઈ જ લાભો મળતા નથી, માત્ર તેમના ખાતામાં જમા રહેલ જી.પી.એફ. ની રકમ અને વણ વપરાયેલી રજાઓના લાભો જ મળે છે, બાકી નિયમિત પેન્શનની રકમ મળતી નથી, પેન્શન ના રકમ માત્ર સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિવાળાને અથવા ૫૮ વર્ષે નિવૃત્ત થનારને પેન્શનના લાભો મળે છે.

શ્રી બીપિનભાઈ જસાણી
એડવોકેટ ગુજરાત હાઈકોર્ટ અમદાવાદ.

કર્મચારીનું રાજીનામું : રાજીનામું પાછું ખેંચવું, ફાજલ કર્મચારી બીજી જગ્યામાં નિમણૂક, આર્થિક લાભ, ગેરલાભ

❖ રાજીનામું ક્યારે પાછું ખેંચી શકાય ?

બદલતી જતી પરિસ્થિતિમાં વિવિધ ન્યાયલયોએ પણ રાજીનામું પાછું ખેંચી શકવાની કાયદેસરતા બક્ષી છે. બીજા અર્થમાં જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી સમક્ષ ઉપસ્થિત થઈને રાજીનામું આપ્યું હોય અને શેરો મારીને શાળામાં મોકલ્યું હોય, પરંતુ જે તારીખે અમલી બને તે તારીખ પહેલાં કર્મચારી ધારે તો લેખિતમાં પોતાનું રાજીનામું પાછું ખેંચે છે તેવી લેખિત નોટિસ શાળા મંડળને આપી શકાય. બીજા અર્થમાં રાજીનામું મંજૂર થતાં પહેલાં અથવા અમલી બને તે પહેલાં રાજીનામું પાછું ખેંચી શકાય છે અને તેવા પગલાંને ન્યાયાલયે કાયદેસર ગણાવેલ છે. તાજેતરમાં નામાંકીત શિક્ષણ શાસ્ત્રી સ્વ. વિનુભાઈ કાલિરિયા નિવૃત્તિ બાદ વકિલાત કરતાં હતા તેમને કેન્સર હતા તેમને કેન્સરની ગંભીર બીમારી લાગુ પડતાં પુત્ર શ્રી પારસ કાલરિયા કે જેઓ રાજકોટ જિલ્લાની ગોંડલ ખાતેની શ્રી નવજીવન હાઈસ્કૂલમાં ઉચ્ચતર માધ્યમિક વિભાગમાં મદદનીશ શિક્ષક તરીકે નોકરી કરતા હતા તેઓ તેમના પિતાને વકિલાતની વ્યવસાયમાં મદદરૂપ થયા અને શ્રી પારસ કાલરિયાએ એલ.એલ.બી ની ઉપાધી મેળવેલી હાઈકોર્ટમાં વકિલાત કરવાના આશયથી

તા.૧૮-૩-૧૯૯૬ ના રોજ ત્રણ માસની નોટિસ આપીને તા.૧૮-૬-૧૯૯૬ બાદ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી સમક્ષ રાજીનામું આપી છૂટા થવાની ઈચ્છા પ્રદર્શિત કરેલી દરમ્યાનના તેમના પિતાશ્રીની તબીયત અચાનક બગડી અને કુટુંબની જવાબદારી અંગેના વિપરીત સંજોગો ઉભા થયા. શ્રી પારસ કાલરિયા એ આપેલ રાજીનામું તા.૨૦-૫-૧૯૯૬ ના રોજ પાછું ખેંચી લીધું અને તેની જાણ શાળાને તથા જીલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીને રજીસ્ટર્ડ ટપાલ ધ્વારા કરી તા.૧૫-૬-૧૯૯૬ ના રોજ શાળામાં હાજર થયા મસ્ટર રોલમાં સહી કરી તા.૧૬-૬-૧૯૯૬ના રોજ શાળા મંડળે તેમને ફરજો બજાવતા અટકાવ્યા તેમને જાણ કરી શાળા મંડળે તા.૧૪-૬-૧૯૯૬ ના રોજ રાજીનામું મંજૂર કરેલ છે તેથી અરજદાર આપોઆપ છૂટા થયેલા છે. આ સમગ્ર વિવાદ નામદાર શિક્ષણ પંચ સમક્ષ રજુ થયો, તેમાં સાક્ષી પુરાવા પણ લેવામાં આવ્યા અને તા. ૧૫-૬-૧૯૯૬ ની અસરથી રાજીનામું અમલી બને તેવી સ્પષ્ટ નોટિસ હોવા છતાં પાછલી તારીખથી રાજીનામું મંજૂર કરી શકાય નહીં અને અરજદારે રાજીનામું મંજૂર કરતા પહેલાં રાજીનામું પાછું ખેંચી લીધેલ હોઈ રાજીનામું મંજૂર થતાં પહેલાં અથવા અમલી બને તે પહેલાં પાછું ખેંચી શકાય છે અને પગલુ કાયદેસર ગણાય છે. નામદાર શિક્ષણપંચે પણ શ્રી જે.ડી. પટેલ વિરુદ્ધ પંચિત કેળવણી મંડળના કેસમાં જ્યારે કેટલાક કિસ્સામાં રાજીનામું મંજૂર થઈ ગયું હોય અને તે સંચાલકમંડળ તે શિક્ષકને નોકરીમાં ચાલુ રાખવા માગતા હોય તો પાછલી તારીખમાં તે રાજીનામું રદ કરી શકાય તેથી રાજીનામું અમલી બને તે તેનો સ્વીકાર થાય તે પહેલાં પાછું ખેંચી શકાય છે. **માધ્યમિક શિક્ષણ ધારાની કલમ૩૬** માં રાજીનામું અસરકાર બને છે એક કિસ્સામાં એક શિક્ષકે શાળાને રાજીનામું આપેલું અને જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી સમક્ષ ઉપસ્થિત થઈને રાજીનામું આપેલું નહીં અને તેના આધારે શાળાએ રાજીનામું ધારાની કલમ-૩૬(૪) પ્રમાણે આપેલું નથી તેથી આપેલું રાજીનામું ગેરકાયદેસર ઠરાવી જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીએ પોસ્ટ ઓફિસની જેમ યાંત્રિક ધોરણે શેરો મારવાની નથી, પરંતુ બળજબરીથી કે અગાઉથી લખી લેવાતા કોરા તારીખ વગરના રાજીનામાની બદી ટાળવા મારી રૂબરૂ જે શેરો મારવાનો છે તેમાં રાજીનામા ની વિધિસરતાં ગંભીરતા અને સ્વૈચ્છિકતા તપાસીને તપાસનું તારણ કાઢીને તે રાજીનામાના પત્રમાં નોંધવું જોઈએ તેવ મહત્વનો ચુકાદો શ્રી નવચેતન હાઈસ્કૂલના કિસ્સામાં નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટે ફરમાવેલ છે. એક કિસ્સામાં એક શિક્ષકના નામે ભળતાં માણસને જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી સમક્ષ ઉપસ્થિત કરીને રાજીનામા પત્ર ઉપર શેરો મેળવીને તે શિક્ષકને નોકરીમાંથી છૂટા કરેલા, તે શિક્ષક ટી.બી. ની ગંભીર બીમારીને કારણે ૮ માસની રજા ઉપર હતા તેની આ બાબતની કોઈ જ

ખબર ન હતી. પાછળથી જ્યારે ખ્યાલ આવ્યો કે તેમની વતી તેમની જગ્યાએ ભુતિયા માણસને ઉભો કરીને જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીએ રાજીનામા પત્ર ઉપર શેરો મારેલ છે તેવી માહિતી મળતાં નામદાર શિક્ષણ પંચ સમક્ષ વિવાદ ઉભો કરેલો અને તેમાં પણ સાક્ષી પુરાવા લેવાયા અને આખરે નામદાર શિક્ષણપંચ એવા નિર્ણય પર આવેલ કે, જે ખરેખર કર્મચારી હતા તેમણે જાતે જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી સમક્ષ ઉપસ્થિત થયા નથી કે રાજીનામા પત્ર ઉપર તેમની બનાવટી સહી છે અને તે પત્રના આધારે નોકરીમાંથી છૂટા કરી શકાય નહીં ટી.બી. પેશન્ટ શિક્ષકને પાછલા પગાર સાથે નોકરીમાં પુનઃ સ્થાપિત કરેલા, એટલે આ મહત્વના બનાવથી કદી પણ ઉતાવળે રાજીનામું આપવું નહીં અને જો ૨૦ કે ૨૫ વર્ષની નોકરી થઈ હોય તો સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિ શબ્દનો ઉપયોગ કરવો.

❖ ફાજલના કિસ્સામાં રાજીનામું આપવું જરૂરી છે ?

તાજેતરમાં શાળા બંધ થવાને કારણે વગ ઘટાડવાને કારણે ઉચ્ચતર માધ્યમિક વિભાગમાં, સામાન્ય પ્રવાહમાં વ્યવસાયલક્ષી પ્રવાહ અને માધ્યમિક વિભાગમાં અસંખ્ય સંખ્યામાં કર્મચારીઓને શિક્ષકો ફાજલ થયા, કેટલાક શિક્ષકોએ જાતે સંમતિપત્રક મેળવીને બીજી શાળામાં નવો નિમણૂક હુકમ લઈને હાજર થઈ ગયા અને જુની શાળાવાળાને ખબર પડે નહીં, જ્યારે ખબર પડી ત્યારે છેલ્લા પગારના રક્ષણ કે પગાર ધોરણને રક્ષણ મળતું નથી તેથી ફાજલ શિક્ષક બીજા શાળામાં શિક્ષણાધિકારીશ્રીના હુકમના આધારે સમાવી લીધા હોય ત્યારે રાજીનામું આપવાનો પ્રશ્ન રહેતો જ નથી, ઘણી વખત બીજી શાળાના સંચાલકો એવી દલીલ કરે છે, દરેક શાળા સ્વતંત્ર એકમ છે તેથી ફાજલ શિક્ષકોને રક્ષણ આપતા તા.૨૧-૫-૧૯૯૪ ના સરકારી ઠરાવમાં સ્પષ્ટ રીતે નોકરીનું સાતત્ય અને પગાર જોગવાઈ થયેલી છે તેથી ઘણા સંચાલકોઆ પ્રકારનો વિવાદ ઉભો કરે છે તે યોગ્ય નથી, કારણ કે જીલ્લા શિક્ષણાધિકારી જ્યારે બીજી શાળામાં શિક્ષક ને અને નોકરીનું સાતત્ય જળવાય છે તેથી ફાજલના કિસ્સામાં રાજીનામું આપવું નહીં તો રક્ષણ મળે. તે જ પ્રમાણે પટાવાળામાંથી ક્લાર્ક કે હેડક્લાર્ક સુધીની બઢતીના પ્રસંગે પણ અગાઉની મૂળ જગ્યા ઉપર લીયન એટલે કે ધારાધિકારનો હકક રાજીનામું આપવાને કારણ જતો કરવો પડે છે. તેથી જ્યારે બઢતી મળી હોય ત્યારે મૂળ જગ્યા ઉપર લીયન અકબંધ રહે છે. તેવી બીસીએસઆરમાં સ્પષ્ટ જોગવાઈ થયેલી છે તેથી જ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ઘટે ત્યારે બિનશૈક્ષણિક કર્મચારીને તેમની મૂળ જગ્યા ઉપર નીચલી પાયરીએ ઉતારવામાં આવે તે માત્ર લીયનને કારણે, તેથી ફાજલ શિક્ષકોએ પણ રાજીનામું

આપવું નહી અને જો રાજીનામું આપેલ હોય તો તાકીદે રદ કરવાની સંબંધકર્તાઓને નોટિસ આપી દેવી સલાહભર્યું છે.

❖ **બીજી શાળામાં સીધી ભરતીથી શિક્ષક કે આચાર્ય તરીકે નોકરીમાં જોડાય ત્યારે રાજીનામું આપવું જરૂરી છે ?**

આ મહત્વનો પ્રશ્ન ઉપર ચોતરફ વિવાદ ચાલે છે. માધ્યમિક શિક્ષણ ધારામાં કે ગ્રાન્ટ ઈન એઈડ કોડમાં કે વિનિયમમાં કોઈપણ જગ્યાએ એવી જોગવાઈ નથી કે શિક્ષક કે કર્મચારી બીજી શાળામાં જાહેરાતના સંદર્ભમાં શિક્ષક તરીકે કે આચાર્ય તરીકે નોકરીમાં જોડાય ત્યારે મૂળ જગ્યા ઉપર ધારાની કલમ-૩૬(૪) પ્રમાણે જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી સમક્ષ રાજીનામું આપવું પડે. હકીકત અંદર આચાર સંહિતામાં તથા માધ્યમિક શિક્ષણ વિનિયમમાં બીજી શાળામાં જવા માટે આવેલ જાહેરાતના સંદર્ભમાં અરજી મૂળ શાળા મારફત કરવાની કાનૂની જોગવાઈ છે, તેનો અર્થ એ થયો કે તે શિક્ષક બીજી શાળામાં પસંદ થયા ત્યારે જે પ્રમાણે ફાજલ શિક્ષકને બીજી શાળામાં સેવાપોથી, ડીસ્યાર્જ સર્ટિફિકેટ મોકલવામાં આવે તે જ પ્રમાણે ફાજલ શિક્ષકને બીજી શાળામાં સીધી ભરતીના પ્રસંગમાં તે જોગવાઈ લાગુ પડે, આમ છતાં અત્યાર સુધી રાજ્ય સરકારશ્રીએ આ બાબતે કોઈ સ્પષ્ટતા દર્શાવતાં પરિપત્રો બહાર પાડતાં નથી. એક શિક્ષક આચાર્ય બનવાની લાલચમાં ૨૦ વર્ષની નોકરી શિક્ષક તરીકે કરીને બીજી શાળામાં આચાર્ય તરીકે હાજર થયા અને માત્ર ત્રણ માસમાં તે શાળા માન્યતાની શરતોનું પાલન કરતી ન હતી અને વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ન હતી, આખરે તે શાળા બંધ થઈ ત્યારે તે આચાર્ય તા. ૧૬-૪-૧૯૮૪ પછી નિમાયેલા હોવાથી આચાર્યને આચાર્ય તરીકેનું ફાજલ નુ રક્ષણ મળે કે કેમ? અને શિક્ષક તરીકે રાજીનામું આપી દીધેલ હોય ફાજલનુ રક્ષણ કેવી રીતે મળી શકે ? તેવી કાનૂની ગુંચ ઉભી થતાં આજે ૪ વર્ષથી તે શિક્ષક આચાર્ય બનવાના લોભમાં પગાર વગર ઘેર બેઠા ફીકા ખાડે છે. મારી દ્રષ્ટિએ તો આચાર્ય બનવામાં કોઈ જ લાભ નથી. શાળામાં જવાબદારી, સંચાલક મંડળનું રાજકારણ તથા જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીની કચેરીના જો હુકમી ભર્યા પગલાંને કારણ આચાર્યની ઉંઘ ઉડી જાય છે. આચાર્ય બનવામાં ઉચ્ચતર પગાર ધોરણની યોજના તથા પાંચ માં કેન્દ્રીય પગાર પંચમાં શિક્ષકોનતા આકર્ષક પગારો લક્ષમાં લેતાં આચાર્ય તરીકે કોઈ નાણાંકીય ફાયદો નથી, પરંતુ માનસિક શાંતિ ગુમાવવાનું મોટામાં મોટું નુકશાન છે, ઘણાં કિસ્સામાં ઘણી શાળાઓમાં આચાર્ય તરીકે શિક્ષકોના પગારો ખૂબ ઉંચા ગયા છે. અમદાવાદની જાણીતી દિવાન બલ્લુભાઈ નામની શાળામાં આચાર્યના પગાર કરતાં તેમના શિક્ષકોના પગારો વધુમાં વધુ છે તેથી આચાર્ય તરીકે શક્ય હોય ત્યાં સુધી લાભ જતો કરવો.

❖ રાજીનામું આપવાથી મળતાં આર્થિક લાભો

તાજેતરમાં નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટે સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિને બદલે રાજીનામા શબ્દનો ઉપયોગ થવાને કારણે તે શિક્ષકને પેન્શન મળે નહીં તેવો મહત્વનો ચુકાદો ફરમાવેલ છે તેથી કર્મચારી રાજીનામું આપે ત્યારે માત્ર તેમના ખાતામાં જમા પડેલ જી.પી.એફ. ની રકમ અને વણ વપરાયેલી રજાઓનું રોકડમાં નિયમો પ્રમાણે રકમ મળે છે, જ્યારે ૨૦ કે ૨૫ વર્ષની નોકરી થઈ હોય તો સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિને કારણે પેન્શનના તમામ લાભો મળે છે. ભુતકાળની અંદર ૧૯૬૫ તથા ૧૯૭૬ પહેલાં નવી નીતિને કારણે શિક્ષકોએ અવારનવાર એક શાળામાંથી બીજી શાળામાં નોકરી કરવા જવું પડતું હતું. એટલું જ નહીં બી.એડ. ની તાલીમ માટે પણ રાજીનામું આપીને તાલીમ લઈને કાંતો મૂળ શાળામાં અથવા બીજી શાળામાં નોકરીમાં દાખલ થતા પરિણામે આવા શિક્ષકોના પેન્શનના પ્રશ્નો ઉભો થયા. તે સમયે રાજ્ય સરકારે માનવતાની દ્રષ્ટિ રાખીને બી.એડ.ની તાલીમ કે વિદેશ જવાને કારણે કે અન્ય કારણોસર રાજીનામું આપેલું હોય અને બે રાજીનામા વચ્ચેનો ગાળો ૧૫ માસથી વધુ ન હોય તો જ તે પડેલ બ્રેક અને સમગ્ર નોકરી દરમ્યાન વધુમાં વધુ ૬ બ્રેક હોય તો તે નોકરી બ્રેક કોન્ડોન કરીને પેન્શન પાત્ર બની શકે, તેમાં છેલ્લે તેમાં સુધારો થયો છે કે, ગમે તેટલો બ્રેક હોય, પરંતુ ૧૫ માસનો ગાળો વિતી ગયો હોય તો પણ કરેલ સક્રીય નોકરી પેન્શન માટે ગણાય અને વધુ બ્રેક હોય તો છેલ્લા પગારને રક્ષણ મળે નહીં તેવી જોગવાઈ થયેલી છે.

❖ ઉપસંહાર

આમ રાજીનામાની કાયદેસરતા અંગે પ્રવર્તમાનમાં જે મત મતાંતરો, ગેરસમજણ અર્થઘટનો થઈ રહ્યા છે તે નિવારવા માટે ફાજલ શિક્ષકે બીજી શાળામાં સીધી ભરતીથી શિક્ષક કે આચાર્ય તરીકે હાજર થયા હોય ત્યારે કદી પણ રાજીનામું આપવું નહીં, પરંતુ બીજી શાળામાં હાજર થયા છે તેથી તે શાળામાં હાજર થવા માટે રીલીવ કરવાની માંગણી કરી ડિસ્ચાર્જ સર્ટીફિકેટ તથા સેવાપોથી માંગી લેવો જોઈએ, જ્યારે સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિના કિસ્સામાં પણ રાજીનામું શબ્દનો ઉપયોગ કરવો નહીં, પરંતુ જે કારણોસર સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિ લેવાની હોય તે કારણો દર્શાવીને કરેલ નોકરી ની વિગતો બતાવીને પેન્શન પાત્રતાની ગણતરી કરાવીને તથા જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી મારફત પેન્શન નક્કી કરાવી સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિ પર પેન્શન નક્કી કરી ઉતરી જવું અને ભુલથી પણ જો રાજીનામું આપ્યું હોય કે અપાઈ ગયું હોય તો તાકીદે રદ કરવાની સંબંધકર્તાને નોટિસ આપવી પડે. ઘણા કિસ્સામાં કર્મચારી વિરુદ્ધ બનાવટ કરવાની અને ગંભીર નાણાંકીય ઉચાપત કે નૈતિક અધઃપતનના આક્ષેપો મૂકીને નોકરીમાંથી અરતરફ કરવાની શિક્ષાત્મક પગલાં લેવાની સંચાલકો

લાઈન પકડતાં હોય છે અને ત્યારે કર્મચારીને ગેરસમજણ પામેલ વર્તુળો રાજીનામું આપવા માટે મનોવૈજ્ઞાનિક દબાણ ઉભુ કરતા હોય છે અને રાજીનામું આપો તો તેમને બીજી શાળામાં નોકરી મળશે તેવું પ્રલોભન અપાય છે. આવા કિસ્સામાં પણ કદી રાજીનામું આપવું નહીં અને ખાતાકીય તપાસ ચાલે ત્યાં સુધી લડી લેવું કારણ કે ન્યાયાલયો સ્વતંત્ર હોય છે. અને નિષ્પક્ષ ન્યાય આક્ષેપ અનુસાર થાય છે તેથી કદીપણ ક્યારેય પણ વિદેશ જવાનું હોય છે કે બીજે ઘંઘે જવાનું હોય ત્યારે રાજીનામું ઉતાવળે મુકવું નહીં, કારણ કે રાજીનામું ન મુકવાથી કર્મચારીને કોઈ નુકશાન થતું નથી, પરંતુ શાળા મંડળને નાકે દમ નીકળી જાય છે તેથી છેલ્લા થોડા સમયથી ખેડા જિલ્લામાં તથા અમદાવાદ શહેરમાં કેટલાક શિક્ષકો કર્મચારીઓ વિદેશ ચાલ્યા ગયા છે અને આવા બનાવમાં પાંચ વર્ષથી સંચાલકોને કોઈ રસ્તો સૂઝતો નથી, એક બાજુ શિક્ષક વગર મુશ્કેલી પડે છે, જ્યારે બીજી બાજુ જગ્યા ખાલી ન હોવાથી બીજી ભરતી કરી શકાતી નથી, આવ કિસ્સામાં જો શાળા મંડળે ત્રણ માસ કરતાં વધુ વિદેશ ગમનવાળા શિક્ષકની રજા મંજૂર કરેલ હોય તો અવેજી શિક્ષક મળે અને તેમાં પણ લીવ વિદાઉટ પે-વાળા શિક્ષક નો અવેજી પગાર પણ મળે અને તે પણ ગ્રાન્ટને ગ્રાહ્ય રહે છે તેથી તમામ વાયક મિત્રો શાન-ભાન અને મગજ ઠંડું રાખીને કદી પણ ઉતાવળે રાજીનામું રજુ કરે નહીં તેવી સલાહ આપવી અયોગ્ય ગણાશે નહીં.

શ્રી બિપીનભાઈ જસાણી
એડવોકેટ હાઈકોર્ટ અમદાવાદ.